

najde, le mala reč, ali je pa zdravo jedro brez grenke lupine. Kar potlej učitelj pridene, da stvar okinja, je vse njegova lastnina, in ker stvar na sebi nima nič ptujega, ga bodo učenci hitro razumeli in si jo kmalo prisvojili. Mladost je za pravo in resnično kaj občutna, a zoperne so ji neresnične poteze, barve in oblike. Čut, ki še ni popačen, nikdar dolgo ne voli niti ne premišljuje med resnico in lažjo. (Dalje prih.)

Prirodopisje.

(Konec.)

Pri nazorovanji naravskih teles, katerih deli in znaki se opisujejo, ne bodimo preveč obširni. To, kar otroci vsaki dan pred saboj vidijo, ne popisujemo preveč na drobno. Nepotrebno je sploh vse, kar ni neogibljivo potrebno v to, da se naravsko telo spozna in od drugih loči. Dobro bi bilo, da bi vsaka šola imela zbirko preustrojenih žival, rastlinjak in nekaj rudnin; želeti bi bilo tudi, da bi rastline in rudnine otroci sami nabirali, da bi pa žival lovili in morili, ter prestrojevali, menda ne kaže, bolje je, ako učenik sam to stori. 3. Nekateri pravijo, da ne gre pri prirodopisju posebno povdarjati korist ali škodljivost telesniu v treh kraljestvih narave, ker to nareja človeka sebičnega in samopridnega. Zoper to bi se dalo reči, a) da sebičnost ne izvira iz poduka v ljudski šoli, b) temu se v okom pride s pravim ravnanjem, ako se tudi povsod na to gleda, kaj je škodljivo, kaj koristno v naravi? Pri tem je pa treba previdno ravnati, tedaj ne razdelujmo vse prirodnine po tem, koliko koristijo, koliko škodujejo, in kedar se pove, da so reči škodljive, n. pr. strupene rastline ali rudninski strupi, ne smemo nikdar opuščati, da bi ne povedali, koliko pa vendar te reči na drugi strani koristijo. Sicer se pa le sploh omeni, da so te reči škodljive, akoravno se sicer na tanko popisujejo, in se tudi pove, kako se v obertnji rabijo, n. pr. arsenik i. dr. 4. Vpraša se, ali se imajo pripovedovati povesti iz živalskega življenja; eni pravijo, da, drugi, ne! Mislimo pa, da je ravno tako dobro, vpletati v prirodopisje povesti, kakor se vpletajo basni in pravljice v drugi poduk; ker povesti so za to, da označijo reč prav razumljivo; sicer je tudi tukaj treba prave mere, vse čudovito opuščajmo in iz živali ne narejajmo ljudi! Take povesti, katere razjasnujejo živalske nagone in pripomorejo, da se živalim prizanaša, so zmirom koristne, oživljajo poduk, podučujejo in razveseljujejo učenca. 5. Pravilo, da se postopa od bližnjega, znanega in lahkega do daljnega, neznanega in težkega, da se tvarina odbere in vredi sploh po tem, koliko učenec zna, to se je že omenilo. 6. Naj več težave prizadene rastlinstvo. Deržimo se teh vodil: a) Ne obdelujmo jih mnogo na enkrat, da se učenci ne zbegajo; jedna sama rastlina v

razgled, je dosti za jedno uro podučevanja. b) Učenci naj se uče gledati rastlino kot celoto, potem ko so spoznali posamezne njene dele. c) Naj jo primerjajo z drugimi rastlinami, da se oko bolj vadi v opazovanji in razločevanji. Ako so se učenci tega privadili, potem podučevanje hitreje napreduje, potem je tudi mogoče pokazati več rastlin v jedni uri, posebno ako se morejo žive pokazati in otrokom v roke dajati. Vendar ni dosti, da se neznane rastline le enkrat pokažejo, treba je to večkrat ponavljati. d) Učenik mora to vse prosto pripovedovati, in pred more premisliti, kaj in koliko bo pripovedoval. Ako je pri šoli vert za cvetice in drevesa, je to posebno koristno pri poduku, posebno kar se tiče kuhinjskih rastlin, zdravilnih zeli in sadjereje. e) Vsaki se dolgočasi in utruji pri branji prirodopisja, ako so popisi enolični; koliko bolj mora to biti pri šolskih otrocih! Popisovanje naj bo tedaj, kolikor mogoče, različno v svojih izrazih, to pa je mogoče, ako se ravnamo, kakor je bilo zgoraj omenjeno, in prirodnine, ki se povzdigujejo nad druge, živo in po življenji naslikamo.

V slovenskem jeziku imamo v tej reči knjige: Štirje letni časi; Schoedlerjeva knjiga priroda, ki obsega fiziko, astronomijo, kemijo, mineralogijo in geologijo; Pokornijevo živalstvo in rastlinstvo. Te knjige je izdala slov. Matica. Za ljudske šole nam dobro rabi Tomšičev prirodopis; ni sicer popoln prirodopis, a ima od vsakega kraljestva nekaj telesnin, katere prav živo popisuje. Sicer pa skoraj vsaka številka „Vertca“ ima podobo kake živali, pridejan je prav lahko umljiv popis. Taki mični in umljivi spisi močno zbujejo pri otrocih veselje do narave; dokler nimamo večjih del, rabimo to, kar imamo, med tem pa nabirajmo gradiva, da stopimo z večjim delom pred svet, kedar se bode za to popraševalo.

Moč v veri.

Vera je silo imenitna — poduku in odgoji: poduku v njegovi skupnosti, ker ga s svojo višjo svetlobo oživlja in mu pokaže poslednjo mér vsega spoznanja; odgoji pa, ker je nji podlaga in središče. Ni dvojiti nad tem, ako pomislimo, kako prečudno moč že sv. pismo pripisuje veri. Ni ga pa tudi nauka v razodenju božjem, ki bi ne bil praktične vrednosti ali sercu ali življenju. Kar presega navadne človeške moči, to more človek doseči s sveto vero, v kateri je čeznaturna moč. Ali že vero vzamemo kakor čednost, ali kakor podlago verskemu življenju, povsod dobrodejno vpliva na poduk in odgojo. Manj učen se le uči od bolj podučenega sebi na korist, tako tudi pridobiva vsako podučevanje v človeških vednostih, ako se naslanja na višjo nadzemsko spoznanje, še večje veljavo. Ne mótimo se tedaj, ako terdimo, da vera povzdiguje človeško